

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

25. november 2020*

Eelotsusetaotlus – Direktiiv 2003/109/EÜ – Pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatus – Artikkel 11 – Õigus võrdsele kohtlemisele – Sotsiaalkindlustus – Liikmesriigi õigusnormid, mis jätvavad perehüvitise saamise õiguse kindlaksmääramisel välja pikaajalise elaniku pereliikmed, kes ei ela selles liikmesriigis

Kohtuasjas C-303/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Corte suprema di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) 5. veebruari 2019. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 11. aprillil 2019, menetluses

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS)

versus

VR,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president E. Regan, kohtunikud M. Ilešič, E. Juhász, C. Lycourgos ja I. Jarukaitis (ettekandja),

kohtujurist: E. Tanchev,

kohtusekretär: ametnik M. Krausenböck,

arvestades kirjalikku menetlust ja 27. veebruari 2020. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Istituto Nazionale della Previdenza Sociale (INPS), esindajad: *avvocati* A. Coretti, V. Stumpo ja M. Sferrazza,
- VR, esindajad: *avvocati* A. Guariso ja L. Neri,
- Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistasid *avvocati dello Stato* A. Giordano ja P. Gentili,
- Euroopa Komisjon, esindajad: C. Cattabriga, A. Azéma ja B.-R. Killmann,

olles 11. juuni 2020. aasta kohtuistungil ära kuulunud kohtujuristi ettepaneku,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 25. novembri 2003. aasta direktiivi 2003/109/EÜ pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatuses kohta (ELT 2004, L 16, lk 44; ELT eriväljaanne 19/06, lk 272) artikli 11 lõike 1 punkti d.
- 2 Taotlus on esitatud Istituto Nazionale della Previdenza Sociale (INPS) (Itaalia sotsiaalkindlustusamet) ja VRi vahelises kohtuvaidluses peretoetuse taotluse rahuldamata jätmise üle ajavahemiku eest, mil asjaomase isiku abikaasa ja lapsed elasid kolmandas riigis, mis on nende päritoluriik.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 2003/109 põhjendustes 2, 4, 6 ja 12 on märgitud:
 - „(2) Oma erakorralisel istungil Tamperes 15. ja 16. oktoobril 1999 teatas Euroopa Ülemkogu, et kolmandate riikide kodanike õiguslikku seisundit tuleks lähendada liikmesriikide kodanike omale ning et isikule, kes on teatud kindlaksmääratud aja jooksul liikmesriigis seaduslikult elanud ja kellel on pikaajaline elamisluba, tuleks selles liikmesriigis anda kogum ühtseid õigusi, mis on võimalikult lähedased EL kodanike õigustele.
 - [...]
 - (4) Liikmesriigis pikaajaliselt elavate kolmandate riikide kodanike integratsioon edendab oluliselt majanduslikku ja sotsiaalset ühtekuuluvust, mis on asutamislepingus sätestatud [liidu] põhieesmärk.
 - [...]
 - (6) Pikaajalise elaniku staatuses saamise põhikriteeriumiks peaks olema liikmesriigi territooriumil elamise kestus. Elamine peaks olema seaduslik ja pidev, et isik võiks näidata, et ta on riigiga püsivad sidemed loonud. Tuleks ette näha teatud paindlikkus, et saaks arvesse võtta olukordi, kus isik peab ajutiselt riigist lahkuma.
 - [...]
 - (12) Selleks et pikaajalised elanikud saaksid tõhusalt integreeruda ühiskonda, kus nad elavad, tuleb pikaajalisi elanikke kohelda võrdselt liikmesriigi kodanikega paljudes majanduslikes ja sotsiaalsetes küsimustes käesolevas direktiivis määratletud asjaomastel tingimustel.“
- 4 Direktiivi artiklis 2 „Mõisted“ on sätestatud:
 - „Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:
 - a) *kolmanda riigi kodanik* – isik, kes ei ole liidu kodanik [EÜ] artikli 17 lõike 1 tähenduses;
 - b) *pikaajaline elanik* – mis tahes kolmanda riigi kodanik, kellel on artiklites 4–7 sätestatud pikaajalise elaniku staatus;

[...]

e) *pereliikmed* – kolmanda riigi kodanikud, kes elavad asjaomases liikmesriigis kooskõlas nõukogu 22. septembri 2003. aasta direktiiviga 2003/86/EÜ perekonna taasühinemise õiguse kohta; ([ELT 2003, L 251, lk 12; ELT eriväljaanne 19/06, lk 224])

[...]“.

5 Nimetatud direktiivi artiklis 11 „Võrdne kohtlemine“ on sätestatud:

„1. Pikaajalisi elanikke tuleb kohelda võrdselt kodanikega järgmistes valdkondades:

[...]

d) sotsiaalkindlustus, sotsiaalabi ja sotsiaalkaitse nagu see on määratletud siseriiklikus õiguses;

[...]

2. Seoses lõike 1 punktidega b, d, e, f ja g võib asjaomane liikmesriik piirduda võrdsel kohtlemisel nende juhtudega, kus pikaajalise elaniku või tema pereliikmete, kellele isik taotleb soodustusi, alaline või tavaline elukoht asub asjaomase liikmesriigi territooriumil.

[...]

4. Sotsiaalabi ja sotsiaalkaitse osas võivad liikmesriigid võrdsel kohtlemisel piirduda põhitoetustega.

[...]“.

Itaalia õigus

6 Eelotsusetaotlusest nähtub, et 13. märtsi 1988. aasta dekreetseadusega nr 69 – Sätted sotsiaalkindlustuse, sadamaüksuste haldamise parandamise kohta ning muud kiireloomulised sätted (decreto legge n. 69 – Norme in materia previdenziale, per il miglioramento delle Gestioni delgli enti altre disposizioni urgenti) (*GURI* nr 61, 14.3.1988), mis kinnitati 13. mai 1988. aasta seadusena nr 153 (*GURI* nr 112, 14.5.1988) (edaspidi „seadus nr 153/1988“), kehtestati leibkonnatoetus, mille suurus sõltub leibkonda kuuluvate alla 18aastaste laste arvust ja leibkonna sissetulekust (edaspidi „leibkonnatoetus“).

7 Seaduse nr 153/1988 artikli 2 lõikes 6 on nähtud ette:

„Leibkond koosneb abikaasadest, välja arvatud juhul, kui tegemist on seaduslikult ja tegelikult lahus elava abikaasaga, ning lastest ja nendega [...] võrdsustatud isikutest, kes on alla 18 aasta vanad, või kui lapsed on puude või füüsilise või vaimse vaeguse tõttu täielikult ja püsivalt võimetud tasustatud tööd tegema, siis ilma vanusepiiranguta. Leibkonda võivad laste ja nendega võrdsustatud isikutega samadel tingimustel kuuluda õed, vennad, õe- või vennalapsed ja lapselapsed, kes on alla 18 aasta vanad, või kui lapsed on puude või füüsilise või vaimse vaeguse tõttu täielikult ja püsivalt võimetud tasustatud tööd tegema, kui nad on isa ja emata orvud ning neil ei ole õigust toitjakaotuspensionile, siis ilma vanusepiiranguta.“

- 8 Seaduse nr 153/1988 artikli 2 lõike 6-*bis* kohaselt ei kuulu selle seaduse tähenduses leibkonda kolmanda riigi kodaniku abikaasa ja lapsed ning nendega võrdsustatud isikud, kes ei ela Itaalia Vabariigi territooriumil, välja arvatud juhul, kui see riik, mille kodanik välismaalane on, tagab Itaalia kodanikele vastastikkuse alusel samaväärsse kohtlemise või selle riigiga on sõlmitud pereküvitiste kohta rahvusvaheline leping.
- 9 Direktiiv 2003/109 võeti liikmesriigi õigusesse üle 8. jaanuari 2007. aasta seadusandliku dekreediga nr 3 – Direktiivi 2003/109 rakendamine (decreto legislativo n. 3 – Attuazione della direttiva 2003/109/CE relativa allo status di cittadini di Paesi terzi soggiornanti di lungo periodo) (*GURI* nr 24, 30.1.2007) (edaspidi „seadusandlik dekreet nr 3/2007“), millega on inkorporeeriti nimetatud direktiivi sätted 25. juuli 1998. aasta seadusandlikku dekreeti nr 286 – Sisserännet ja välismaalaste staatust käsitlevate sätete konsolideeritud redaktsioon (decreto legislativo n. 286 – Testo unico delle disposizioni concernenti la disciplina dell’immigrazione e norme sulla condizione dello straniero) (*GURI* nr 191 regulaarne lisa, 18.8.1998) (edaspidi „seadusandlik dekreet nr 286/1998“). Selle seadusandliku dekreeidi artikli 9 lõike 12 punktis c on ette nähtud, et kolmanda riigi kodanik, kellel on pikaajaline elamisluba, saab muu hulgas sotsiaalkindlustushüvitisi ja sotsiaalabi, „kui ei ole sätestatud teisiti, ja tingimusel, et on tõendatud, et välismaalane elab tõepoolest Itaalia territooriumil“.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 10 VR on kolmanda riigi kodanik, kes töötab Itaalias ja kellel on alates 2010. aastast pikaajaline elamisluba vastavalt seadusandlikule dekreedile nr 286/1998. Septembrist 2011 kuni aprillini 2014 elasid tema abikaasa ja viis last Pakistanis, mis on nende päritoluriik.
- 11 Kuna INPS keeldus seaduse nr 153/1988 artikli 2 lõike 6-*bis* alusel talle sel ajavahemikul leibkonnatoetust maksmast, esitas VR Tribunale del lavoro di Bresciana (Brescia töökohus, Itaalia) hagi INPSi ja oma tööandja vastu, leides, et selline keeldumine on diskrimineeriv. Nimetatud kohus rahuldus tema nõuded ja mõistis kostjatelt tema kasuks välja vastavad summad, olles jätnud kohaldamata selle sätte, mille ta tunnistas direktiivi 2003/109 artikliga 11 vastuolus olevaks.
- 12 Corte d’appello di Brescia (Brescia apellatsioonikohus, Itaalia) jättis INPSi apellatsioonkaebuse selle otsuse peale rahuldamata, kuna nimetatud kohus leidis, et leibkonnatoetus on sotsiaalabi põhihüvitis, mis ei saa kuuluda direktiiviga 2003/109 lubatud võrdse kohtlemise erandite alla.
- 13 INPS esitas seejärel kassatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud Corte suprema di cassazionele (Itaalia kassatsioonikohus), kus ta väitis, et leibkonnatoetus ei ole mitte sotsiaalabi hüvitis, vaid sotsiaalkindlustushüvitis, ning et igal juhul ei saa seda pidada põhihüvitiseks, mille suhtes ei saa teha erandit võrdse kohtlemise kohustusest.
- 14 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et põhikohtuasja lahendus sõltub direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punkti d tõlgendamisest ja küsimusest, kas see säte eeldab, et pikaajalise elaniku, kellel on seaduse nr 153/1988 artiklis 2 ette nähtud õigus saada leibkonnatoetust, pereliikmed kuuluvad seda hüvitist saavate pereliikmete hulka, hoolimata sellest, et nad elavad väljaspool Itaalia territooriumi.
- 15 Ta täpsustab sellega seoses, et seaduse nr 153/1988 artiklis 2 nimetatud leibkonda käsitatakse mitte üksnes leibkonnatoetuse arvutamise alusena, vaid ka leibkonnatoetuse saajana selle isiku kaudu, kes saab selle toetuse aluseks olevat palka või pensioni. Viimati nimetatu on täiendav rahaline toetus, mida saavad eelkõige kõik Itaalia territooriumil tegutsevad töötajad, tingimusel et nad kuuluvad leibkonda, mille sissetulek ei ületa kindlaksmääratud künnist. Ajavahemikul 1. juulist 2018 kuni 30. juunini 2019 oli selle kogusumma täismääras 137,50 eurot kuus aastatulu eest, mis ei ületanud 14 541,59 eurot. Toetuse maksab välja tööandja koos töötasuga.

- 16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib samuti, et Corte suprema di cassazione (kassatsioonikohus) on juba olnud võimalus rõhutada oma kohtupraktikas leibkonnatoetuse kaks-ühes-olemust. See toetus, mis on seotud leibkonna sissetulekuga ja mille eesmärk on tagada piisav sissetulek peredele, kellel seda ei ole, kuulub esiteks sotsiaalkindlustushüvitiste hulka. Selle sotsiaalkindlustussüsteemi üldnormide kohaselt, kuhu kõnealune toetus kuulub, on töötajate perekondade kaitse tagatud tehtud tööga seotud lisatasuga. Leibkonnatasu rahastatakse kõikide tööandjate tasutud kindlustusmaksetest, millele lisandub riigi poolt tehtav juurdemakse, ja seda maksab tööandja, kes teeb seda ettemaksena ja kellel on lubatud teha tasumisele kuuluva sissemaksega tasaarvestus. Teiseks kuulub see toetus sotsiaalabi valdkonda, kuna arvesse võetavat sissetulekupiiri tõstetakse vajaduse korral selleks, et kaitsta puudega või kehalise või vaimse vaegusega isikuid või alaealisi, kellel on püsivaid raskusi eakohaste ülesannete täitmisega. Igal juhul on eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul tegemist meetmega, mis kuulub direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punkti d kohaldamisalasse.
- 17 Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab, et leibkonna liikmed on leibkonnatoetuse süsteemis olulise tähtsusega ja neid käsitatakse toetuse saajatena. Võttes aga arvesse asjaolu, et seaduses on leibkonna moodustavad pereliikmed nimetatud sellise rahalise hüvitise saajateks, mida on õigus saada selle toetuse aluseks oleva hüvitise saajal, tekib kohtul küsimus, kas direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punktiga d on vastuolus niisugune säte nagu seaduse nr 153/1988 artikli 2 lõige 6-bis. Eelkõige kahtleb ta selle direktiivi tõlgendamises, arvestades nimetatud direktiivi põhjendust 4 ja artikli 2 punkti e.
- 18 Neil asjaoludel otsustas Corte suprema di cassazione (kassatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [direktiivi 2003/109] artikli 11 lõike 1 punkti d ning põhimõtet, et pikaajalisi elanikke ning liikmesriigi enda kodanikke peab kohtlema võrdselt, tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt jäetakse erinevalt sellest, mis on ette nähtud liikmesriigi kodanikele, kolmandast riigist pärit pikaajalise elaniku pereliikmed leibkonnatoetuse kindlaksmääramisel leibkonna liikmete arvestusest välja, kui nad elavad oma kodumaal kolmandas riigis?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 19 Oma küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punkti d tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt sotsiaalkindlustushüvitise saamise õiguste kindlaksmääramisel ei võeta arvesse selle direktiivi artikli 2 punkti b tähenduses pikaajalise elaniku pereliikmeid, kes elavad mitte selle liikmesriigi territooriumil, vaid kolmandas riigis, samas kui nimetatud liikmesriigi kodaniku pereliikmeid, kes elavad kolmandas riigis, võetakse arvesse.
- 20 Olgu märgitud, et liidu õigus ei piira liikmesriikide pädevust korraldada oma sotsiaalkindlustusskeeme. Kui valdkond on liidu tasandil ühtlustamata, kehtestab iga liikmesriik ise sotsiaalkindlustushüvitiste andmise tingimused ning selliste hüvitiste suuruse ja andmise ajavahemiku. Selle pädevuse teostamisel peavad liikmesriigid siiski järgima liidu õigust (vt selle kohta 5. oktoobri 2010. aasta kohtuotsus Elchinov, C-173/09, EU:C:2010:581, punkt 40).
- 21 Selle direktiivi artikli 11 lõike 1 punkt d kohustab liikmesriike tagama pikaajalistele elanikele võrdse kohtlemise oma kodanikega eelkõige sotsiaalkindlustuse osas nagu see on määratletud riigisisiseses õiguses.

- 22 Nimetatud direktiivi artikli 11 lõike 2 kohaselt võivad liikmesriigid siiski piirduda eelkõige sotsiaalkindlustuse osas võrdsel kohtlemisel nende juhtudega, kus pikaajalise elaniku või tema pereliikmete, kellele isik taotleb soodustusi, registreeritud või alaline elukoht asub asjaomase liikmesriigi territooriumil.
- 23 Nii on direktiivis 2003/109 nähtud ette õigus võrdsele kohtlemisele, mis on üldreegel, ja on loetletud erandid sellest õigusest, mida liikmesriigid võivad kehtestada ja mida tuleb tõlgendada kitsalt. Nendele eranditele saab seega tugineda üksnes siis, kui asjasse puutuva liikmesriigi asutus, kes on pädev direktiivi rakendama, on selgelt öelnud, et neile eranditele võib tugineda (vt selle kohta 24. aprilli 2012. aasta kohtuotsus Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, punktid 86 ja 87, ning 21. juuni 2017. aasta kohtuotsus Martinez Silva, C-449/16, EU:C:2017:485, punkt 29).
- 24 Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole kindel selles, kuidas tõlgendada direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punkti d, lähtudes selle direktiivi põhjendusest 4 ja artikli 2 punktist e, siis tuleb esiteks tõdeda, et nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 54 ja 55 märkis, on viimasena nimetatud sätte – milles määratletakse „pereliikmed“ kui kolmanda riigi kodanikud, kes elavad asjaomases liikmesriigis kooskõlas direktiiviga 2003/86 – eesmärk mitte piirata pikaajaliste elanike õigust võrdsele kohtlemisele, mis on ette nähtud direktiivi 2003/109 artiklis 11, vaid üksnes määratleda, mida on silmas peetud pereliikmete all, kui seda mõistet on selle direktiivi sätetes kasutatud.
- 25 Lisaks, kui see määratlus tähendaks, et pikaajaline elanik, kelle pereliikmed ei ela asjaomase liikmesriigi territooriumil, on jäetud ilma õigusest võrdsele kohtlemisele, siis direktiivi 2003/109 artikli 11 lõige 2, mis annab liikmesriikidele võimaluse sellest reeglist kõrvale kalduda eelkõige juhul, kui nende pereliikmete, kellele see isik taotleb soodustusi, registreeritud või alaline eluskoht ei asu selle liikmesriigi territooriumil, kaotaks oma mõtte ja eesmärgi.
- 26 Teiseks, mis puudutab direktiivi 2003/109 põhjendust 4, siis tuleb kõigepealt märkida, et liidu õigusakti preambulil ei ole siduvat õigusjõudu ja sellele ei saa tugineda ei asjaomase akti sätetest kõrvalekaldumiseks ega nende sätete selliseks tõlgendamiseks, mis on nende sõnastusega ilmselgelt vastuolus (vt selle kohta 19. novembri 1998. aasta kohtuotsus Nilsson jt, C-162/97, EU:C:1998:554, punkt 54, ja 19. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Puppink jt vs. komisjon, C-418/18 P, EU:C:2019:1113, punkt 76).
- 27 Lisaks, kuigi sellest põhjendusest tuleneb, et liikmesriigis pikaajaliselt elavate kolmandate riikide kodanike integratsioon on selle direktiiviga taotletav eesmärk, ei saa sellest põhjendusest järeldada, et pikaajaline elanik, kelle pereliikmed ei ela asjaomase liikmesriigi territooriumil, jäetakse ilma selle direktiivi artikli 11 lõike 1 punktis d ette nähtud õigusest võrdsele kohtlemisele, kuna sellist ilmajätmist ei ole pealegi ette nähtud üheski selle direktiivi sättes.
- 28 Kuna INPS ja Itaalia valitsus väidavad, et pikaajalise elaniku välistamine, kelle pereliikmed ei ela asjaomase liikmesriigi territooriumil, on kooskõlas direktiiviga 2003/109 taotletava integratsioonieesmärgiga, sest integratsioon eeldab viibimist sellel territooriumil, siis tuleb tõdeda, et selle direktiivi põhjendustest 2, 4, 6 ja 12 tuleneb, et direktiivi eesmärk on tagada liikmesriigis püsivalt ja seaduslikult elavate kolmandate riikide kodanike integratsioon ning selleks ühtlustada nende kodanike õigusi liidu kodanike õigustega, eelkõige nähes ette võrdse kohtlemise liidu kodanikega paljudes majandus- ja sotsiaalvaldkondades. Seega annab pikaajalise elaniku staatus selle saanud isikule õiguse võrdsele kohtlemisele direktiivi 2003/109 artiklis 11 viidatud valdkondades selles artiklis sätestatud tingimustel (14. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Y. Z. jt (pettus perekonna taasühinemisel), C-557/17, EU:C:2019:203, punkt 63).
- 29 Sellest järeldub, et vastupidi INPSi ja Itaalia valitsuse väitele ei saa olla nende eesmärkidega kooskõlas see, kui pikaajaline elanik jäetakse ilma õigusest võrdsele kohtlemisele, kui ajavahemikul, mis võib olla ajutine, nagu nähtub põhikohtuasja asjaoludest, ei ela tema pereliikmed asjaomase liikmesriigi territooriumil.

- 30 Sellest järeldub, et kui direktiivi 2003/109 artikli 11 lõikes 2 ette nähtud eranditest ei tulene teisiti, ei saa liikmesriik keelduda sotsiaalkindlustushüvitise maksmisest või vähendada seda pikaajalisele elanikule põhjusel, et tema pereliikmed või mõned neist elavad mitte selle liikmesriigi territooriumil, vaid kolmandas riigis, kuna ta annab seda hüvitist oma kodanikele, sõltumata nende pereliikmete elukohast.
- 31 Põhikohtuasja puhul tuleb esiteks tõdeda, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ise märgib, et leibkonnatoetus on eelkõige sotsiaalkindlustushüvitis, mis kuulub 2003/109 artikli 11 lõike 1 punkti d kohaldamisalasse.
- 32 Teiseks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et selle toetuse summa arvutamise alus on leibkond. Sellega seoses väidavad INPS ja Itaalia valitsus, et nende pereliikmete arvesse võtmata jätmine, kes ei ela Itaalia Vabariigi territooriumil, mõjutab üksnes seda summat, kuna see on null, nagu INPS kohtuistungil täpsustas, kui kõik pereliikmed elavad väljaspool riigi territooriumi.
- 33 Tuleb aga märkida, et nii leibkonnatoetuse maksmata jätmine kui ka selle summa vähendamine sõltuvalt sellest, kas kõik pereliikmed või mõned neist ei ela Itaalia Vabariigi territooriumil, on vastuolus direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punktis d sätestatud õigusega võrdsele kohtlemisele, kuna need kujutavad endast pikaajaliste elanike ja Itaalia kodanike erinevat kohtlemist.
- 34 Vastupidi sellele, mida väidab ka INPS, ei saa sellist erinevat kohtlemist õigustada asjaoluga, et pikaajalised elanikud ja vastuvõtva liikmesriigi kodanikud on erinevas olukorras nende seotuse tõttu selle liikmesriigiga, kuna selline õigustus on vastuolus direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punktiga d, mis vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 28 korratud eesmärkidele näeb ette nende võrdse kohtlemise sotsiaalkindlustuse valdkonnas.
- 35 Samuti, nagu tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, INSP ja Itaalia valitsuse väidetud võimalikud raskused toetuse saajate olukorra kontrollimisel seoses leibkonnatoetuste andmise tingimustega, kui pereliikmed ei ela asjaomase liikmesriigi territooriumil, ei õigusta ebavõrdset kohtlemist (vt analoogia alusel 26. mai 2016. aasta kohtuotsus Kohll ja Kohll-Schlessler, C-300/15, EU:C:2016:361, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 36 Kolmandaks rõhutab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et riigisisese õiguse kohaselt peetakse leibkonna liikmeid leibkonnatoetuse saajateks. Siiski ei saa sel põhjusel keelduda sellise toetuse maksmisest pikaajalisele elanikule, kelle pereliikmed ei ela Itaalia Vabariigi territooriumil. Nimelt kui leibkonna liikmed saavad kõnealust toetust, mis on ise perehüvitise ese, siis nähtub selle kohtu esitatud andmetest, mis on esitatud käesoleva kohtuotsuse punktides 15 ja 16, et seda toetust makstakse töötajale või pensionärile, kes on samuti leibkonna liige.
- 37 Sellest järeldub, et direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punktiga d on vastuolus niisugune säte nagu seaduse nr 153/1988 artikli 2 lõige 6-bis, mille kohaselt ei kuulu selle seaduse tähenduses leibkonda kolmanda riigi kodaniku abikaasa ja lapsed ning nendega võrdsustatud isikud, kes ei ela Itaalia Vabariigi territooriumil, välja arvatud juhul, kui see riik, mille kodanik välismaalane on, tagab Itaalia kodanikele vastastikkuse alusel samaväärse kohtlemise või selle riigiga on sõlmitud perehüvitiste kohta rahvusvaheline leping, välja arvatud siis, kui käesoleva kohtuotsuse punktis 23 osutatud kohtupraktika kohaselt on Itaalia Vabariik otsesõnu väljendanud soovi tugineda selle direktiivi artikli 11 lõikes 2 lubatud erandile.
- 38 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 65 ja 66 märkis, nähtub Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust ja Itaalia Vabariik kinnitas seda kohtuistungil, et viimane ei väljendanud sellist kavatsust, kui ta direktiivi 2003/109 riigisisesele õigusele üle võttis.

- 39 Nimelt võeti seaduse nr 153/1988 artikli 2 lõige 6-*bis* vastu ammu enne direktiivi 2003/109 ülevõtmist seadusandliku dekreediga nr 3/2007, millega lisati selle sätted seadusandlikku dekreeti nr 286/1998, mille artikli 9 lõike 12 punktis c on pikaajalise elamisloa omaniku juurdepääs sotsiaalabi- ja sotsiaalkindlustushüvitistele seatud sõltuvusse tingimusest, et selle loa omanik elab tegelikult liikmesriigi territooriumil, ilma et viidataks tema pereliikmete elukohale.
- 40 Kõike eeltoodut arvesse võttes tuleb esitatud küsimusele vastata, et direktiivi 2003/109 artikli 11 lõike 1 punkti d tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt sotsiaalkindlustushüvitise saamise õiguste kindlaksmääramisel ei võeta arvesse selle direktiivi artikli 2 punkti b tähenduses pikaajalise elaniku pereliikmeid, kes elavad mitte selle liikmesriigi territooriumil, vaid kolmandas riigis, samas kui võetakse arvesse nimetatud liikmesriigi kodaniku pereliikmeid, kes elavad kolmandas riigis, kui see liikmesriik ei ole nimetatud direktiivi riigisisesse õigusesse üle võttes väljendanud soovi tugineda selle direktiivi artikli 11 lõikes 2 lubatud erandile võrdsest kohtlemisest.

Kohtukulud

- 41 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamiseks seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

Nõukogu 25. novembri 2003. aasta direktiivi 2003/109/EÜ pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatuse kohta artikli 11 lõike 1 punkti d tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt sotsiaalkindlustushüvitise saamise õiguste kindlaksmääramisel ei võeta arvesse selle direktiivi artikli 2 punkti b tähenduses pikaajalise elaniku pereliikmeid, kes elavad mitte selle liikmesriigi territooriumil, vaid kolmandas riigis, samas kui võetakse arvesse nimetatud liikmesriigi kodaniku pereliikmeid, kes elavad kolmandas riigis, kui see liikmesriik ei ole nimetatud direktiivi riigisisesse õigusesse üle võttes väljendanud soovi tugineda selle direktiivi artikli 11 lõikes 2 lubatud erandile võrdsest kohtlemisest.

Allkirjad